

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/220413,Ewa-Rzeczowska-W-lubelskim-Zrzeszeniu-WiN-Wladyslaw-Sila-Nowicki-1913-1994.html>
28.02.2026, 01:00

Ewa Rzeczowska: W lubelskim Zrzeszeniu WiN. Władysław Siła-Nowicki (1913–1994)

Mecenas Władysław Siła-Nowicki urodził się 22 czerwca 1913 r. w Warszawie.

[Konspiracja](#) [Opozycja w PRL](#) [Podziemie antykomunistyczne](#) [Wolność i Niezawisłość](#)

22.06

Staż Władysława Siły-Nowickiego w lubelskim Zrzeszeniu WiN był dość długi. Należał do tej organizacji od momentu jej powstania na tym terenie aż do ujawnienia Komendy Okręgu Lubelskiego WiN 22 marca 1947 r.

Gdy jednak sięgniemy po jego wspomnienia, okazuje się, że swej działalności w Zrzeszeniu poświęcił zaledwie kilka zdań. A przecież pełnił w nim funkcje kierownicze. Zastanawiać też może to, że po 1989 r. nominacje na wyższe stopnie oficerskie otrzymali jego ówcześni podwładni. On zaś nadal pozostał porucznikiem...

Do WiN Władysław Siła-Nowicki wstąpił jesienią 1945 r. za pośrednictwem Franciszka Abraszewskiego „Boruty”, którego znał jeszcze z okresu II wojny światowej. Abraszewski był komendantem Obwodu Lublin-miasto WiN. Mianował on Siłę-Nowickiego kierownikiem komórki propagandy. Nie dziwi ta decyzja, gdyż przed wojną zadebiutował on jako publicysta. Pisał do prawniczego czasopisma „Palestra”, a także do ukazującego się w Warszawie tygodnika literacko-artystycznego „Prosto z Mostu”, który był związany z endecją. Na stanowisku kierownika obwodowej propagandy Siła-Nowicki pozostawał od września 1945 do lutego 1946 r. Kierował kolportażem prasy konspiracyjnej oraz redagował artykuły i ulotki. Była to jedna z najważniejszych sfer działalności WiN. Za pomocą słowa pisanego usiłowano oddziaływać na społeczeństwo i przełamywać blokadę informacyjną stosowaną przez władze komunistyczne. Zrzeszenie WiN stawiało sobie cele polityczne, przygotowywało się do wyborów do Sejmu Ustawodawczego, które miały przynieść Polsce zmianę władzy.

Od komendanta obwodu do inspektora

W lutym 1946 r. Siła-Nowicki objął stanowisko komendanta Obwodu WiN Lublin-miasto. Stało się to po odejściu Abraszewskiego na stanowisko inspektora Inspektoratu Lubelskiego. Obwód był podzielony na trzy rejony; posiadał sztab, w którego skład wchodził komendant, jego zastępca, a także adiutant i referent informacyjny. Komendant obwodu był osobiście odpowiedzialny przed inspektorem za działalność wszystkich agend obwodu. Tak przynajmniej miało się to przedstawiać w myśl rozkazu Abraszewskiego z 25 maja 1946 r. W rzeczywistości po objęciu stanowiska komendanta Siła-Nowicki musiał się zmagać z brakami kadrowymi. Od stycznia do lutego 1946 r. trwały zatrzymania, w których wyniku kilku dotychczasowych członków komendy obwodu znalazło się w aresztach Urzędu Bezpieczeństwa. Siła-Nowickiemu udało się częściowo odbudować i zreorganizować komendę obwodu. Oprócz działalności propagandowej zajmował się wywiadem gospodarczym i politycznym. Organizował pomoc dla osób aresztowanych i ich rodzin, udzielał wsparcia ludziom „spalonym”. W obwodzie znajdowała się komórka legalizacyjna, która dostarczała fałszywe dokumenty dla osób zagrożonych aresztowaniem.

Funkcję komendanta obwodu Siła-Nowicki pełnił w okresie kampanii przedreferendalnej. Wiosną

1946 r. Zrzeszenie WiN podpowiadało, aby w referendum 30 czerwca opowiedzieć się przeciwko zniesieniu senatu. Na drugie pytanie, odnoszące się do reform społecznych, zalecano także oddawać głos na „nie”, jednak ostateczną decyzję pozostawiano wyborcy. Wątpliwości nie było w sprawie trzeciego pytania referendalnego, które dotyczyło Ziem Odzyskanych. WiN nakazywało głosować za ich przynależnością do Polski, przy czym w materiałach ulotnych, przygotowywanych na czas kampanii, przypomniano o polskich granicach wschodnich, przy których wyznaczaniu nikt nie pytał narodu o zdanie. W okresie przed referendum zadaniem WiN było ustalanie składów komisji plebiscytowych, nazwisk członków tych komisji oraz ich przynależności partyjnej. Wyniki referendum, ogłoszone na początku lipca 1946 r., nie odpowiadały prawdzie. Znacząco różniły się od rzeczywistej woli wyborców, którzy opowiadali się po stronie opozycji i podziemia. Stało się jasne, że władze komunistyczne wyniki sfałszowały i podobną operację zastosują także w czasie wyborów do Sejmu Ustawodawczego.

Niedługo po referendum, w lipcu 1946 r., Siła-Nowicki objął stanowisko zastępcy inspektora Inspektoratu Lubelskiego WiN. Przejął część obowiązków Abraszewskiego, który już kilka miesięcy wcześniej wyjechał z Lublina. Siła-Nowicki miał wówczas 33 lata, a na jego barkach spoczywała odpowiedzialność za aktywność Obwodu Lublin-miasto oraz inspektoratu. W tym czasie odbywał się proces podporządkowywania oddziałów podziemia zbrojnego strukturom WiN. Na mocy rozkazu Abraszewskiego z 27 maja tegoż roku utworzono pion zbrojny WiN, tzw. OPL, którego dowódca podlegał bezpośrednio inspektorowi. W Inspektoracie Lubelskim dowódcą oddziałów i drużyn dywersyjnych był kpt./mjr Hieronim Dekutowski „Zapora”. Na Lubelszczyźnie, podobnie jak w Białostockiem, na przełomie 1945 i 1946 r. nastąpił znaczny liczebny rozrost partyzantki. Szło to w poprzek założeniom WiN, które dążyło do ograniczania walki zbrojnej. Mimo to władze Zrzeszenia zdecydowały się objąć zwierzchnictwo nad partyzantką.

WiN zbudowano w oparciu o kadre Armii Krajowej, organizacji „NIE” i Delegatury Sił Zbrojnych na Kraj. Wszystkie te formacje tworzyli wojskowi, którzy wraz z powstaniem Zrzeszenia mieli rozpocząć działalność w cywilnej organizacji. Decyzji twórców WiN nie rozumiały „doły” siatek konspiracyjnych oraz niektóre osoby zajmujące wysokie stanowiska w Zrzeszeniu. Na Lubelszczyźnie organizacja ta zachowała charakter wojskowy. Pozostawiono dotychczasowy układ terytorialny, używano nomenklatury wojskowej, a w terenie operowały dość silne oddziały partyzanckie, wywodzące się z AK. Ich członkowie czuli się nadal żołnierzami, uważali się za AK-owców. Tak też postrzegał ich Siła-Nowicki, który jako zastępca inspektora, a następnie inspektor Inspektoratu Lublin WiN odbywał spotkania z Dekutowskim i jego zastępcą Aleksandrem Głowackim „Wisłą”. Od obu otrzymywał sprawozdania z działalności oddziałów oraz ze zrealizowanych operacji dywersyjnych. Siła-Nowicki przekazywał im instrukcje organizacyjne WiN i prasę. Instruował też Dekutowskiego i jego żołnierzy w kwestii zabezpieczenia oddziałów na zimę.

[Czytaj artykuł Ewy Rzeczkowskiej *W lubelskim Zrzeszeniu WiN. Władysław Siła-Nowicki \(1913-1994\)* na portalu przystanekhistoria.pl](#)

Polecamy:

- [Do pobrania: Mecenas Władysław Siła-Nowicki \(1913-1994\)](#)
- [Publikacja: Władysław Siła-Nowicki. Żołnierz i konspirator 1939-1956](#)

[Następny Strona](#)

Konspiracja, Opozycja w PRL, Podziemie antykomunistyczne, Wolność i Niezawisłość

Artykuł

Władysław Siła-Nowicki, zdjęcia sygnalityczne, 1948 r. Fot. AIPN